

УДК 342.7

ПОНЯТТЯ ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В ІСТОРИКО-ПРАВОВІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Інна ЯНКОВЕЦЬ,

аспірантка кафедри конституційного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНОТАЦІЯ

Стаття призначена для вивчення відмінностей між сучасними формами гендерної дискримінації та проявами цього явища в історико-правовій ретроспективі суспільних відносин.

Через вивчення сутності поняття гендеру, змісту конституційного принципу рівності, поняття гендерної рівності та їх зв'язку в контексті гендерної дискримінації досліджено витоки уявлень про дискримінацію за ознакою статі. Охарактеризовано еволюційний характер парадигми рівності прав та можливостей жінок і чоловіків.

Вивчено позицію вітчизняних науковців та опрацьовано міжнародні нормативно-правові акти та механізми імплементації ратифікованих міжнародних договорів, спрямованих на протидію дискримінації жінок.

Стаття присвячена обговоренню теоретико-методологічних аспектів дослідження гендерної дискримінації у контексті сутності дискримінації та причин її змін в сучасному демократичному суспільстві.

Розглянуто сутність гендерної дискримінації у зв'язку з конституційними принципами рівності та заборони дискримінації. Зокрема, розглянуто явище дискримінації у його зв'язку з публічно-правовими відносинами та актуальними напрямами досліджень теорії конституційного права.

Особливістю принципу гендерної рівності є його комплексний характер. Цивілізаційна цінність гендерної рівності має ширше, ніж суто юридичне, значення, включаючи рівність перед законом, рівність можливостей і «рівність результатів». Категорія рівних результатів є «наймолодшим» серед складників гендерної рівності і ще остаточно не сформульована в сучасному праворозумінні. Найскладніше визначитися в розумінні рівності статей як рівності результатів, оскільки різні народи можуть обирати неоднакові шляхи в досягненні гендерної рівності. Крім того, рівність дає змогу жінкам і чоловікам обирати різні чи подібні ролі й відмінні чи аналогічні результати відповідно до їхніх уподобань і цілей.

Гендерна дискримінація є новою формою дискримінації за ознакою статі, яка розвинулася із такого соціально-правового явища, як дискримінація жінок. Основна відмінність між ними полягає в тому, що від порушення принципів формальної та фактичної гендерної рівності можуть потерпати як жінки, так і чоловіки. Еволюційна відмінність між цими явищами зумовлена тим, що дискримінація жінок була історично, релігійно та культурно зумовленою, тоді як проблема гендерної дискримінації виникла у зв'язку із досягненням балансу у співвідношенні рівнів суспільно-політичних, юридичних та економічних прав статей.

Соціально-правові наслідки цього явища характеризують якісний стан забезпечення державою конституційних прав та свобод людини та практичні результати реалізації принципу рівності у законодавстві та організаційно-правовому механізмі регулювання суспільних відносин.

Ключові слова: принцип рівності, принцип недискримінації, гендер, гендерна рівність та гендерна дискримінація.

THE CONCEPT OF GENDER DISCRIMINATION IN THE HISTORICAL AND LEGAL RETROSPECTIVE

Inna YANKOVETS,

Postgraduate Student of the Department of Constitutional Law
of National University "Odessa Law Academy"

SUMMARY

The article is intended to study the differences between the contemporary forms of gender discrimination and the manifestations of this phenomenon in the historical and legal retrospective of the public relations.

Through the study of the gender concept, the content of the constitutional principle of equality, the concept of gender equality and their relationship in the context of gender discrimination were studied the sources of discrimination by gender.

There was studied the position of the domestic scientists. Also there were processed the international legislative acts and their mechanisms of implementation of ratified international agreements which are aimed at countering discrimination against women.

The article is devoted to consideration of the theoretical and methodological aspects of gender discrimination within the context of the discrimination concept and the reasons for its changes in a modern democratic society.

There were considered the methodological approaches of the constitutional and legal study of gender discrimination.

The specific feature of the principle of gender equality is in its complexity. The civilization value of gender equality has a deeper meaning than only a legal significance. It includes equality before the law, equality of opportunities and «equality of results». The category of equal results is the youngest among the components of gender equality and it is not completely formulated yet in a modern legal awareness. The most difficult thing to do is to understand the equality of the articles as the equality of results because of the different peoples can choose different ways to achieve a gender equality. In addition, equality allows women and men to choose the different or the similar roles, and to get different or the similar results according to their preferences and goals.

Gender discrimination is a new form of discrimination based on sex which has been devolved from a public legal phenomenon such as a discrimination against women. The main difference between them is that women and men can suffer from violations

of the principles of formal and actual gender equality. The evolutionary difference between these phenomena is based on that fact that discrimination against women was historically, religiously and culturally predetermined while the problem of gender discrimination arose in connection with the achievement of a balance between the socio-political levels, the legal and economic rights of the sections.

The social and legal consequences of this phenomenon characterize the appropriate quality of the state constitutional rights and freedoms and the practical results of the implementation of the principle of equality in the legislation and the organizational and legal approach in regulation of the social relations.

Key words: principle of equality, the principle of non-discrimination, gender, gender equality and gender discrimination.

Постановка проблеми. Конституційний принцип рівності гарантує рівність прав тих членів суспільства, які раніше зазнавали обмежень (за ознаками статі, етнічної належності, релігійних переконань, майнового становища тощо), із правами раніше «привілейованих» соціальних груп, а також забороняє будь-які нові прояви нерівності. Характерним є те, що законодавчим закріпленням «рівних прав» у різних державах зазвичай супроводжувався процес демократизації форм державно-правової організації. Після здобуття незалежності ці процеси набули поширення і в українській державі. Принципи рівності і недискримінації знайшли своє безпосереднє закріплення в нормах Основного Закону та чинному законодавстві.

Проте, як свідчать перші результати, намагання вплинути на суспільні відносини з метою практичного забезпечення рівності зустрічають не лише внутрішній спротив, але й показують свою недосконалість у зв'язку зі складністю соціальної сфери та сфери приватного життя як об'єктів державно-управлінського впливу. Окремі спроби держави забезпечити рівність прав і можливостей жінок та чоловіків шляхом формального закріплення відповідних норм у галузевому законодавстві, введення політики позитивних дій, квотування та інше мали такі негативні наслідки, як збереження типових форм порушення рівності, реальне скорочення можливостей обмеженої соціальної групи, порушення розумного балансу між правами та інтересами жінок і чоловіків, прояви зворотної дискримінації. У зв'язку з цим для правової науки досі залишається важливим завданням вивчення факторів гендерної дискримінації, особливо у контексті нових правових та соціально-економічних умов життєдіяльності українського суспільства.

Стан дослідження. Проблематика дискримінації жінок є досить добре дослідженою у вітчизняній літературі. Загалом можемо виділити декілька тематичних напрямів. До вивчення міжнародних нормативно-правових актів, спрямованих на протидію дискримінації жінок, та до вивчення механізмів імплементації ратифікованих міжнародних договорів Україною зверталися такі науковці, як А. Власова, Н. Грицяк, О. Кисельова, О. Марцеляк, Т. Марценюк, М. Найдич, А. Слатвицька та інші. Прояви дискримінації жінок у різних сферах суспільних відносин вивчали В. Лазор, Т. Омельченко, А. Пазенюк, Є. Пилипчук (у сфері праці), Н. Болотіна (у соціальній сфері), А. Костовська (у сфері масової інформації) та багато інших. Проблематика власне «гендерної дискримінації» була об'єктом дослідження таких науковців, як Н. Аніщук, О. Дашковська, Г. Михальченко, С. Пархоменко, О. Руднева, та інших. У їхніх працях було розкрито теоретичні та методологічні засади реалізації гендерної політики в Україні, сутність принципу гендерної рівності, юридичні механізми та засоби впровадження принципу гендерної рівності.

Відаючи належне внеску попередників, зазначимо, що потреба подальших досліджень гендерної дискримінації зумовлена появою нових форм її прояву у суспільних відносинах, сутність яких недостатньо осмислена методологією та практикою. Для позначення цього явища науковці зазвичай звертаються до протиставлення понять «гендерна рівність» (як нормативний стан) та «гендерна

нерівність» (як ненормативний стан), або використовують загальне поняття «дискримінація за ознакою статі», яке зазвичай розглядають як стан порушення прав жінок. На нашу думку, ці та інші підходи не розкривають належним чином сутності сучасних проявів гендерної дискримінації та їх передумов, оскільки не пояснюють вичерпно соціально-правових механізмів виникнення фактичної нерівності між жінками та чоловіками, розмаїття їх проявів. Цим зумовлена необхідність подальших досліджень соціально-правових причин гендерної дискримінації.

Метою статті є вивчення відмінностей між сучасними формами гендерної дискримінації та проявами цього явища в історико-правовій ретроспективі суспільних відносин.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: а) охарактеризувати сутність поняття гендеру, змісту конституційного принципу рівності, поняття гендерної рівності та їх зв'язку в контексті гендерної дискримінації; б) дослідити витоки уявлень про дискримінацію за ознакою статі; в) охарактеризувати еволюційний характер парадигми рівності прав та можливостей жінок і чоловіків; г) охарактеризувати сутність гендерної дискримінації та її причини в сучасному демократичному суспільстві.

Виклад основних результатів дослідження. Життєдіяльність та гармонійний розвиток суспільства забезпечується належною правовою організацією різних видів суспільних відносин. Їх важливу частину становлять стосунки між статями.

«Гендер» як загальне поняття означає фізіологічні відмінності між чоловіками та жінками. На основі цих відмінностей в процесі історичного розвитку сформовано типові уявлення про роль жінки та чоловіка в суспільстві, так звані «гендерні ролі». Таким чином, наукова категорія «гендер» покликана бути вираженням «соціально-рольового статусу, який визначає соціальні можливості жінок і чоловіків у різних сферах життєдіяльності – освіті, професійній діяльності, доступі до влади та економічних ресурсів, сімейній ролі тощо» [12, с. 240]; з позиції регулятивної функції права «гендер» включає в себе «моделі соціальних відносин між жінками і чоловіками <...> та визначає їх в основних інституціях суспільства» [15].

Визначення гендеру як правової категорії є еволюційно зумовленим явищем. Між розвитком соціально-економічної і політичної системи, з одного боку, та розвитком системи права, з іншого боку, є прямий зв'язок. У контексті характеристики правових аспектів гендеру Т. Мельник зазначає, що «оновлення права <...> є базовим підґрунтям перебудови економічної та політичної систем суспільства», тому «...гендер як явище, його становлення та поступ значною мірою зумовлені розвитком правової системи, потребою в юридичному забезпеченні нових суспільних відносин» [11, с. 283].

Проблематика гендеру в праві набула актуальності у зв'язку з необхідністю реалізації «принципу рівності перед законом». Цей принцип полягає в забезпеченні поваги, рівного ставлення та справедливого правозастосування по відношенню до кожного суб'єкта права, незалежно від його соціально-, біологічно-, нормативно- чи організаційно-визначених характеристик.

За словами О. Васильченко, принцип рівності «являє собою одну з найважливіших основ існування правової держави, в якій саме право і закон є критеріями легітимності держави і її влади» [4, с. 15]. Згідно з загальноприйнятою сучасною інтерпретацією принципу рівності держава насамперед має гарантувати рівні можливості для всіх громадян. Це забезпечується через нормативне закріплення рівних прав, свобод та обов'язків усіх тих, хто рівний у своєму становищі (підхід формальної рівності), а також через врахування в правозастосовній практиці об'єктивних відмінностей між особами, які ставлять одну із сторін у менш вигідне становище, з метою подолання зумовленої цими відмінностями нерівності (підхід фактичної рівності) [14, с. 112–115; 5, с. 80–84].

Принцип рівності безпосередньо торкається гендерної рівності, яка без перебільшення складає одну із найважливіших сфер його практичної реалізації, поряд із питаннями забезпечення рівності людей незалежно від походження, політичних та релігійних переконань, соціального становища тощо. Комплексний характер правових та соціально-правових проблем, пов'язаних із реалізацією принципу рівності між жінками та чоловіками, зумовив становлення спеціальної галузі права – гендерного права. Ця галузь права, за визначенням Н. Аніщук, «складається із правових норм та інститутів, якими встановлюються засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачаються межі допустимих відмінностей у правах залежно від статі» [2, с. 370].

Проблематика гендерної рівності є актуальною для багатьох сфер суспільного життя. У зв'язку з цим широким є коло суб'єктів, залучених до процесу становлення антидискримінаційних норм в об'єктивному та звичаєвому праві. На думку О. Орлової, такими суб'єктами є основні суб'єкти політичної системи суспільства: «Система правових гендерних норм через систему державних органів; система політичних гендерних норм через програми і статuti політичних партій; система корпоративних норм через статuti громадських організацій; традиції та звичаї у діяльності всіх організаційних структур державного, партійного та громадського змісту, моралі як базової нормативної основи функціонування суспільних відносин» [13, с. 77].

Таким чином, правова інституціоналізація гендеру полягає у нормативному коригуванні правосуб'єктності суб'єктів права та закріпленні альтернативних моделей суспільно-корисної поведінки з метою забезпечення рівності можливостей жінок та чоловіків у суспільно-політичному, економічному та приватному житті як основи подальшого розвитку суспільства.

Особливість гендерної дискримінації як об'єкта конституційно-правового дослідження зумовлена видозміненням її проявів у часі. Динаміку цього процесу визначали конкретні соціальні установки, на яких базувалося життя суспільства у відповідний історичний період. Тривалий час основою суспільного устрою була соціальна нерівність. Дискримінація за ознаками статі, походження, майнового становища тощо була соціальною нормою. Тому виявлення відмінностей між минулими і сучасними засадами суспільного життя, їх врахування у теоретичних дослідженнях, на нашу думку, є невіддільним складником соціально-правового змісту поняття гендерної дискримінації.

Вивчення сутності гендерної дискримінації буде неповним без розгляду природи дискримінації за ознакою статі крізь призму нормативного регулювання у правових системах минулого. Виділяється доцільним виділити етапи суспільно-правового розвитку за ознакою сили та спрямованості проявів гендерної дискримінації.

На першому етапі важливо розглянути витoki уявлень про дискримінацію за ознакою статі. Ними є перші писемні

пам'ятки, а також зафіксовані в історіографії норми звичаєвого права, які стосувалися питання правового статусу жінок. Очевидно, що проблема дискримінації жінок у цих пам'ятках не формулювалася, проте їх вивчення може окреслити динаміку пов'язаних явищ. З одного боку, визначені в давньому праві обмеження прав жінок є формальним вираженням дискримінації. З іншого боку, «новели» цих документів, які з плином часу закріплювали за жінками нові права, можемо розглядати як результат розвитку уявлень про основи життєдіяльності суспільства, в якому для належної реалізації соціальної ролі жінкам необхідно було «надати» певні права та гарантії.

Одним із таких документів є «Русько-візантійський договір 911 року», де було визначено, що жінка зберігає за собою частину спільного з чоловіком майна, а також майно жінки не конфіскується у порядку компенсації за злочини, вчинені її чоловіком [19, с. 175]. У нормах «Руської правди» та «Ярославового статуту» (XI–XII ст.ст.), які регулювали різні сфери суспільних відносин, простежуються систематичні обмеження прав жінок порівняно з правами чоловіків, зокрема, передбачався різний обсяг матеріальних компенсацій за вбивство жінки та чоловіка, а розлучення подружжя було обов'язковим лише у разі вини дружини. Поряд із цим передбачалися певні заходи захисту жінок, як-от: у разі розлучення чоловік був зобов'язаний сплатити компенсацію; словесна образа честі жінки каралася грошовим штрафом. Також слід зазначити, що особливі привілеї надавалися жінкам, які належали до вищих соціальних прошарків [1, с. 122].

Другий етап був зумовлений посиленням впливу християнства на політико-правову думку протягом XI–XVII ст. Це сприяло покращенню соціального становища жінок та їх прав у шлюбно-сімейних відносинах, але залишало незмінними обмеження у багатьох громадянських правах [10, с. 35–39; 9, с. 33]. Так, нормами Литовських статутів (XVI ст.) передбачався однаковий обсяг матеріальних компенсацій за поранення чи вбивство жінки та чоловіка, жорстоко каралися злочини проти честі та особистої недоторканості жінки [18, с. 43]. Нормативне закріплення дружняного становища жінки у середньовіччі відбулося в магдебурзькому праві, за яким жінки володіли обмеженою правоздатністю та дієздатністю, не могли самостійно захищати свої права та права своїх дітей, а їхні інтереси представляли особи чоловічої статі – батько, чоловік або інші опікуни [8, с. 58].

Отже, спільною рисою першого та другого етапу розвитку уявлень про гендерні відносини був такий формат врегулювання співвідношення прав між статями, за якого жінки займали підпорядковане становище відносно чоловіків. Жінки не брали участь у публічному житті, були обмеженими у праві приватної власності, праві на освіту, праві самостійно планувати своє подружнє життя, види трудової діяльності тощо. Нормотворення від найдавніших часів засновувалося на переконанні про нижчість жінки відносно чоловіка, а порядок соціальної дискримінації жінок був єдиним із можливих.

Третій етап пов'язаний із суттєвими змінам у уявленнях про права жінок, які відбулися в Європі наприкінці XVIII ст. «на хвилі» Французької революції. У працях О. де Гуж (1791 р.) та М. Уолстонкрафт (1792 р.) обґрунтовуються тези про необхідність встановлення соціальної рівноваги між статями, доводиться думка про соціальну корисність права жінок на освіту та ін. [6; 16]. Судження цих авторів заперечують поширений у тогочасному суспільстві стереотип про інтелектуальну «нижчість» жінок відносно чоловіків. Відтоді «рух за права жінок» ідеологічно та ресурсно зміцнювався, набував міжнародного масштабу. Серед основних досягнень з протидії дискримінації жінок

на межі XIX–XX ст. слід відмітити надання жінкам права голосу на виборах, допуск жінок до вищої освіти тощо.

Численні факти свідчать про те, що із формальним проголошенням прав жінок традиційний соціальний уклад не зазнав відчутних змін. Протягом кількох наступних десятиріч нова соціальна роль жінки переосмислювалася. У працях С. де Бовуар (1949 р.) [3], Б. Фрідан (1963 р.) [17] соціальна роль жінок характеризується як «інша» відносно соціальної ролі чоловіків, а також описуються реальні перешкоди реалізації жінками своїх прав у суспільно-політичній, трудовій та сімейній сферах життя. Серед них проблеми працевлаштування на посади, що потребували високої кваліфікації, отримання жінками нижчої винагороди за працю, незадовільний рівень соціальних гарантій, допущення насильства проти жінок.

Отже, цей етап розвитку уявленнє про дискримінацію жінок характеризується осмисленням відмінності жіночої статі у контексті тих труднощів, які перешкоджають їм реалізувати свій потенціал та особисті інтереси. Світглядна відмінність від попереднього етапу полягає в тому, що жінка не розглядається через призму підпорядкованості чоловіку – об'єктом уваги є проблематика готовності суспільства надати більший обсяг прав жінці, допустити жінок до активної участі в певних сферах суспільного життя. Тут права та реальні можливості жінок протиставляються правам та можливостям чоловічої статі.

Четвертий етап починається з процесом удосконалення національних законодавчих актів розвинених країн Європи у частині посилення гарантій та захисту прав жінок, подолання дискримінації жінок у різних сферах суспільного життя. Вираженням динаміки цього процесу є прийняті міжнародні договори, в яких було закладено керівні принципи оновленого становища жінки в суспільстві [7].

Сучасний – п'ятий етап розвитку уявленнє про зміст правового врегулювання гендерних відносин – розпочався у перші роки ХХІ ст. та триває досі. Характерною рисою цього етапу є оновлення поняттєво-категоріального апарату міжнародних договорів, в якому виражається зміна парадигми дискримінації за статевою ознакою.

Соціально-правовою передумовою цього процесу є дискримінація як жінок, так і чоловіків у однакових масштабах, а також виникнення дискримінації за ознакою гендерної ідентичності. Сучасним уявленням про зміст явища дискримінації за ознакою статі притаманна теза про безумовну рівність правового становища жінок і чоловіків. Вона реалізується у праві через забезпечення рівних прав та можливостей у всіх сферах суспільного життя відповідно до волі, здібностей, потреб та інтересів чоловіків та жінок.

Зміна парадигми рівності між статями, яка прослідковується на різних етапах історико-правового розвитку суспільства, дозволяє поставити під сумнів поширене твердження про те, що гендерна дискримінація та дискримінація щодо жінок – це взаємозамінні терміни. Вони означають позбавлення або обмеження рівних прав або рівних можливостей за ознаками статі. Дійсно, більшість історично зумовлених проявів дискримінації спрямовані на применшення соціальних можливостей жінок. Тому значного поширення набуло переконання про те, що проблематика гендерної дискримінації розкриває ряд питань щодо юридичної та фактичної рівності жінок відносно протилежної статі.

Вважаємо, що такий підхід потребує оновлення. По-перше, проблематика гендерної рівності у її сучасному формулюванні розминулася на нових етапах соціального розвитку – постіндустріального та інформаційного суспільств. Перехід до цих рівнів супроводжується зменшенням ваги фізичної праці людини і натомість зростанням

частки інтелектуальної праці. Саме цей процес зумовлює появу нових ціннісних орієнтирів, відбувається переоцінка гендерних ролей у суспільному та приватному житті.

По-друге, слід зважати на те, що співвідношення між фізичною та інтелектуальною працею в економіці держав світу відрізняється. Ці відмінності мають свій вплив на якість та спрямованість правового регулювання загалом. Однак також вони впливають на те, чи можуть принципи та ідеї гендерної рівності відповідати цінностям соціальних груп, приватне життя яких регулює звичаєве право більшою мірою, ніж об'єктивне.

Наведені міркування дозволяють припустити, що для національних та регіональних суспільств, які умовно знаходяться на нижчому рівні політико-правового та економічного розвитку, де зберігається вища питома вага фізичної праці, актуальною є проблема дискримінації жінки, але не гендерної дискримінації. Стан нормативно-правового забезпечення таких державах не дозволяє вирішити ті ж проблеми фактичної реалізації соціальних можливостей жінок, з якими стикалися розвинені країни в середині ХХ ст.

По-третє, виділені етапи історичного розвитку уявленнє про зміст правового врегулювання гендерних відносин доводять, що питання гендерної рівності актуалізується після подолання суспільством певного етапу соціально-економічного розвитку, на якому обидві статі однаково досягають фінансової незалежності.

По-четверте, приклад розвинених країн світу говорить про те, що правове забезпечення рівного доступу жінок та чоловіків до всіх рівнів освіти, надання рівної свободи в управлінні власною репродуктивною поведінкою, рівних політичних та соціальних прав, досягнення економічної самостійності жінок та чоловіків є основою гендерної рівності як моделі суспільно-корисної поведінки.

Вищенаведене дозволяє констатувати, що на сучасному етапі розвитку суспільства та права в Україні проблематика гендерної дискримінації полягає у створенні правових основ подолання гендерних стереотипів та соціальних шаблонів, котрі є передумовами гендерної дискримінації, оскільки перешкоджають статям реалізувати рівні можливості. Тому необхідно попереджувати прояви гендерної нерівності, які можуть мати місце внаслідок зворотної дискримінації, порушення розумного балансу між правами та інтересами статей з боку державного регулювання. Наявність таких передумов для гендерної дискримінації зумовлює співвідносність імовірних загроз порушень прав жінок і чоловіків за ознакою статі. Вони можуть виражатися через:

- примушування іншої особи до певної діяльності чи бездіяльності з метою доведення моделі її поведінки до певного гендерного стереотипу;
- посягання на волю, честь та гідність особи, зумовлені мотивами переслідування протилежної статі;
- перешкоджання або відмова у реалізації прав та законних інтересів, вмотивована гендерними стереотипами про «призначення» статей.

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі розвитку соціального та правового розвитку суспільства гендерна дискримінація не обмежується таким соціально-правовим явищем як дискримінація жінок. Гендерна дискримінація охоплює проблематику фактичної рівності та гарантій прав і свобод особи незалежно від статі чи гендерної ідентичності. Еволюційний характер розвитку гендерної дискримінації зумовлений тим, що обмеження прав жінок є історично, релігійно та культурно зумовленим явищем. Сучасна постановка проблеми гендерної дискримінації зумовлена досягненням рівного балансу суспільно-політичних, юридичних та економічних прав статей. У зв'язку з цим ключовою ознакою гендерної дискримінації стає те,

що від порушення гендерної рівності можуть потерпати як жінки, так і чоловіки, та особи на основі гендерної ідентичності. Соціально-правові наслідки цього явища характеризують якісний стан забезпечення державою конституційних прав та свобод людини. Практичними результатами протидії гендерній дискримінації є реалізація принципу рівності у законодавстві та організаційно-правовому механізмі регулювання суспільних відносин.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні проявів гендерної дискримінації у суспільних відносинах та аналізі нового гендерного законодавства України.

Список використаної літератури:

1. Аніщук Н.В. Правове становище жінок за давньоруським законодавством. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. №21. С. 120–124.
2. Аніщук Н.В. Система гендерного права: поняття та основні структурні елементи. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2010. № 9. С. 370–381.
3. Бовуар С. де. Друга стаття. У 2 т. Т. 1 / С. де Бовуар. Київ: Основи, 1994. 390 с.
4. Васильченко О.П. Рівність громадян перед законом як засада демократичної, правової держави. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С. 15–26.
5. Васильченко О.П. Рівність формальна (юридична) і фактична (реальна): ціннісний та сутнісний виміри. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 6-2. Т. 1. С. 80–84.
6. Гуж О. де. Декларація прав жінки і громадянки. Нова електронна бібліотека. 2018. URL: http://read.newlibrary.ru/read/olimpija_de_guzh/page3/deklaracija_prav_zhenshiny_i_grazhdanki.html (13.10.2018).
7. Див. документи: Загальна декларація прав людини (1948 р.), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності N 100 (1951 р.), Конвенція про політичні права жінок (1952 р.), Конвенція про громадянство заміжньої жінки (1957 р.), Конвенція про згоду на взяття шлюбу, шлюбний вік та реєстрацію шлюбу (1962 р.), Декларація про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів (1974 р.), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) та ін.
8. Кобилецький М. Правовий статус жінки за магдебурзьким правом. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. № 58. С. 55–61.

9. Кравець В. Становище української жінки та жіночої освіти в період з IV по XVII століття. *Українознавчий альманах*. 2014. № 6. С. 33–38.

10. Кривошівий О. Жінка в суспільному житті України (друга половина XVI – перша половина XVII століття). Запоріжжя: Запорізький державний ун-т, 1996. 246 с.

11. Мельник Т.М. Правові аспекти гендеру. Основи теорії гендеру: навчальний посібник / Київський інститут гендерних досліджень. Київ: Видавництво «К.І.С.», 2004. 536 с.

12. Михальченко Г.Г. Проблеми гендерної дискримінації на ринку праці України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 5. Ч. 3. С. 239–243.

13. Орлова О.О. Гендерна політика та механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 72–79.

14. Полховська І.К. Конституційно-правове регулювання принципу рівності особи в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. № 22. Ч. 1. Т. 1. С. 112–115.

15. Сулімова С.І. Гендерні відносини як конструкт прав людини, прав жінок. *Актуальні проблеми державного управління*. 2008. №2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2008-2/doc/1/12.pdf> (20.09.2018).

16. Уолстоункрафт М.В. Захист прав жінок. Нова електронна бібліотека. 2018. URL: http://read.newlibrary.ru/read/uollstounkraft_myeri/page0/v_zashitu_prav_zhenshiny.html (13.10.2018).

17. Фридан Б. Загадка женственности: пер. с англ. / Б. Фридан; [вступ. ст. О. А. Ворониной; пер.: Е. Щабельская и др.]. Москва: Прогресс: Литера, 1994. 494 с.

18. Шапенко Л.О. Правове становище жінки в Україні: від минулого до сучасності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 1. С. 41–44.

19. Шевченко А. Становлення та розвиток основних інститутів українського шлюбно-сімейного права X-XIX ст.ст.: монографія / А. Шевченко, В. Озель. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 292 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Янковець Інна Володимирівна – аспірантка кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Yankovets Inna Volodymyrivna – Postgraduate Student of the Department of Constitutional Law of National University “Odessa Law Academy”